

Vakbonden en milieubeweging eisen inspraak bij transitieplannen van de industrie

Juni 2025

Werknemers in de industrie willen vooral één ding: zekerheid over hun toekomst. Vakbonden en milieuorganisaties stellen echter vast dat bedrijven investeringen, die nodig zijn om een klimaatneutrale toekomst voor te bereiden, op de lange baan schuiven. Met hun halfslachtige industriebeleid slagen beleidsmakers er niet in om bedrijven in de juiste richting te duwen, of hen te ondersteunen bij hun vergroeningsplannen. De werknemers en het klimaat dreigen daarbij het kind van de rekening te worden. Om het tij te keren, vragen vakbonden en milieuorganisaties structurele inspraak bij de transitieplannen voor de industrie.

Paper in het kader van het Europese project “Mijn bedrijf toekomstproof”

De afgelopen twee jaren hebben wij, vakbonden en milieuorganisaties, de werknemers van acht bedrijven intensief begeleid bij hun inspanningen om de transitie vanaf de werkvloer aan te sturen. Op basis van die ervaringen constateren we dat de verduurzaming van de industrie achterblijft, en dat vakbonden zelden de kans krijgen om aan een rechtvaardige transitie te werken. In deze tekst formuleren we daarom vier gezamenlijke eisen voor het Europese en nationale industriebeleid.

Sommige industrietakken in Europa verkeren vandaag in een zware crisis, vooral de energie-intensieve industrie. Productieniveaus blijven lager, investeringen worden uitgesteld, en er staan heel wat banen op het spel. Kwalitatieve banen, met vaak zeer goede arbeidsvoorwaarden. De afhankelijkheid van de import van fossiele brandstoffen maakt onze industrie bijzonder kwetsbaar voor prijsschokken. Decarbonisatie van onze energiesystemen en van de industriële productie biedt enorme mogelijkheden om de kosten te verlagen en om de veerkracht van de industrie te vergroten. Hoe langer we wachten, hoe verder we achterop zullen geraken.

Terwijl de verduurzaming van de industrie achterblijft op het tempo dat noodzakelijk is om de klimaatcrisis af te remmen, dreigen de werknemers de dupe te worden. Werknemers in de industrie ervaren al langer onzekerheid, omdat de industrie geen heldere koers durft te bepalen. Ook het overheidsbeleid, zowel in Europa als nationaal, biedt onvoldoende zekerheid voor de bedrijven die wel concrete plannen hebben om te investeren in klimaatneutrale productie.

Om de trend te keren, moeten Europa en de lidstaten dringend strategisch industriebeleid gaan voeren dat de bedrijven tot verduurzaming aanzet. De Clean Industrial Deal lijkt op papier een goed startpunt om een golf van klimaatinvesteringen aan te trekken. Toch vrezen we dat in het huidige politieke klimaat zowel Europa als de lidstaten nog op de rem gaan staan bij de verdere uitwerking van het beleid. De tegenstrijdige aankondigingen van beleidsmakers geven bedrijven het signaal dat de transitie toch niet zo dringend is, en dat is al waarneembaar in de keuzes die sommige bedrijven maken. Ook sommige bedrijven en hun koepelorganisaties roepen op om de klimaatdoelstellingen naar beneden bij te stellen. Zo ontstaat opnieuw onzekerheid, die een belemmering vormt voor de eis van vakbonden om te kunnen anticiperen op de transitie.

De verwoestende gevolgen van de klimaatcrisis hebben ook op de werknemers in de industrie een impact, in Europa en wereldwijd. Vakbonden zien de noodzaak in van een doortastend klimaatbeleid. Van de andere kant stellen ze vast dat andere continenten zwaar aan het investeren zijn in waardeketens voor groene technologie (bv. in China), waardoor Europa zijn rol als innovator in groene technologieproductie dreigt te verliezen.

Het is cruciaal voor de toekomst van Europa om innovatieve groene waardeketens op eigen bodem verder uit te bouwen. Er is dan ook ambitieus industriebeleid nodig om een gelijk speelveld te creëren voor de bedrijven die vandaag voorop lopen in de transitie, en om voldoende zekerheid te bieden voor bedrijven om investeringen voor de lange termijn te doen. Op die manier krijgen de werknemers perspectief op het behoud en de creatie van goede, toekomstbestendige banen die bijdragen aan onze Europese, nationale en regionale economie. En krijgen burgers opnieuw het vertrouwen in de koers die overheden uitzetten voor een leefbare en gezonde toekomst.

Dit zijn onze vier eisen:

(1) Meer inspraak in het industriebeleid.

- Om een toekomstbestendige, competitieve en klimaatneutrale industrie uit te bouwen, moet de overheid de regie voeren bij het opstellen van een **strategische industrievisie en transitiebeleid voor de lange termijn** (horizon 2040-2050), met concrete tussenstappen.
- Het industriebeleid moet tot stand komen **in nauw overleg met alle relevante stakeholders, inclusief vakbonden en milieuorganisaties**. Zij kunnen er mee over waken dat overheidsgeld doelgericht besteed wordt, dat er een gelijk speelveld ontstaat, dat de transitie rechtvaardig verloopt voor de werknemers, en dat effectief vaart gemaakt wordt met de klimaattransitie.
- In het bijzonder moeten **vakbonden** steeds worden **geraadpleegd over beleid dat een impact heeft op de arbeidsmarkt**, om het behoud en de creatie van hoogwaardige werkgelegenheid te waarborgen.

(2) Stabiele regelgeving en beleid dat bedrijven aanzet tot vergroening.

- Een alomvattend regelgevingskader is essentieel om de decarbonisatie van de industrie te stimuleren. Ambitieuze en consistente groene regelgeving is nodig om **voorlopers in de transitie de zekerheid te geven** dat ze hun investeringen in vergroening kunnen terugverdienen.
- De overheid moet de **businesscase voor vergroening** zo snel mogelijk verbeteren, door de vergroening van de fiscaliteit, en door de bescherming tegen de concurrentie van vervuilende buitenlandse productie. Ze moet ook **markten voor groene en circulaire producten creëren**, bijvoorbeeld door groene overheidsaankopen, groene productstandaarden, en ondersteuning van infrastructuur voor de energietransitie, zoals elektriciteitsnetten.
- Regulering draagt ertoe bij dat **Europa trendsetter wordt in innovatieve sectoren** - zoals in het verleden reeds gebeurde met de recyclage-industrie of de productie van energiezuinige producten. Deregulering en uitstel van groene regelgeving zal leiden tot minder innovatie, en bevoordeelt de achterblijvers in vergroening.

(3) Doelgerichte steun aan bedrijven mits sterke sociale en groene voorwaarden.

- Steun- en stimuleringsmaatregelen voor bedrijven moeten altijd gekoppeld zijn aan duidelijke **sociale en klimaatgerelateerde randvoorwaarden**. Ze moeten de garantie bieden op de creatie van kwalitatieve en toekomstgerichte banen.
- Ook **respect voor arbeidsrechten**, zoals structurele inspraak en participatie van werknemers en hun vakbonden, ook via collectieve onderhandelingen, is essentieel. Tot slot moet de steun gepaard gaan met het **opstellen van een transitieplan** in lijn met internationale en Europese klimaatdoelstellingen.
- In een overgangsfase wanneer de markt voor vergroening nog niet voldoende ontwikkeld is, is steun voor bedrijven om hun productie te vergroenen soms nodig. Steun moet altijd doelgericht zijn: ze moeten leiden tot **effectieve CO2-besparing**, of bijdragen tot de **uitbouw van strategische, innovatieve waardeketens** voor een klimaatneutrale en circulaire industrie. Fossiele subsidies die vergroening tegenwerken, moeten afgebouwd worden.

(4) Structureel overleg met werknemers over klimaat- en transitieplannen.

- Europa moet bedrijven verplichten om een **klimaatplan - in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs - op te stellen en uit te voeren**, waarin wordt beschreven hoe de onderneming de transitie zal maken naar een klimaatneutrale toekomst, en welke investeringen daarvoor gedaan moeten worden op zowel de korte (2030) als de lange termijn (2050).
- Dit klimaatplan moet als basis dienen voor een **transitieplan, dat opgesteld wordt in nauw overleg met de vakbonden**. In dit transitieplan wordt beschreven welke mogelijke veranderingen de klimaatplannen teweegbrengen in het type en aantal banen. Ook moet de samenhang met andere transities, waaronder de digitale, meegenomen worden. Vakbonden moeten effectief betrokken worden bij de ontwikkeling van het plan door middel van een uitgebreid inspraakproces om de belangen van de werknemers te behartigen. Werknemers moeten erkend worden als partner in het vinden van oplossingen voor de transitie.
- Het plan moet een strategie bevatten om **werk-naar-werk-trajecten** te organiseren, om collectieve ontslagen te vermijden en om werknemers te behouden, bv. door opleiding, herscholing en bijscholing, alsook strategieën voor de **interne mobiliteit van werknemers** naar nieuwe functieprofielen. Bedrijven moeten opleiding gratis en tijdens de werkuren toegankelijk maken voor iedere werknemer.
- Een goed transitieplan moet uitmonden in een **sociaal contract voor de transitie**, waarin afspraken gemaakt worden rond de werkgelegenheid op de lange termijn.
- Om een rechtvaardige transitie tot stand te brengen, moeten werknemers en hun vakbonden erkend worden als **essentiële partners en drijvende krachten van verandering**. Basisrechten voor werknemers moeten aangevuld worden met nieuwe rechten voor vakbonden, namelijk om doeltreffend te kunnen anticiperen op veranderingen in de bedrijven.

Ondertekend door:

- Petra Bolster, vice-voorzitter a.i. at **FNV**, Federatie Nederlandse Vakbeweging
- Donald Pols, Directeur Vereniging **Milieudefensie**, Nederlandse milieuorganisatie
- Filip Lemberechts, Vlaams Gewestsecretaris **ACLVB**, Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België
- Koen De Kinder, Federaal Secretaris **ACV-CSC BIE** (Algemeen Christelijk Vakverbond, sectoren bouw, industrie en energie)
- Rohnny Champagne, Voorzitter **ABVV-Metaal** (Algemeen Belgisch Vakverbond)
- Andrea Della Vecchia, Federaal Secretaris **ABVV Scheikunde-Petroleum** (Algemeen Belgisch Vakverbond)
- Tom Vrijens, Algemeen Secretaris **ACV-CSC Metea** (Algemeen Christelijk Vakverbond, sectoren metaal en textiel)
- Luc Maertens, Coördinator **Reset.Vlaanderen**
- Benjamin Clarysse, Beleidscoördinator **Bond Beter Leefmilieu** (BBL), Vlaamse milieuorganisatie